

УПОТРЕБА ЛЕКОВА У ПЧЕЛАРСТВУ СРБИЈЕ

Снежана Милосављевић спец ДВМ

Пчеларство Републике Србије је врло специфично по многим факторима, јер док се с једне стране итекако прате европски и светски трендови, употреба лекова, као можда један од најзначајнијих аспеката у кватетном менаџменту остаје велика непознаница пчеларима, а колегама који пружају услуге пчеларима проблем при проналажењу квалитетне алтернативе за велики број нерегистрованих лекова и суплемената који су у понуди на тржишту Србије.

Најважнији појмови:

- 1) Употреба лекова и медицинских средстава у Србији регулисан је законом објављеним у Службеном гласнику РС 30/2010: Закон о лековима и медицинским средствима, члан 14 овог закона дефинише лек.
- 2) Ветеринарски лек је такође дефинисан и у члану 23. оваог закона и члану 32. И посебно интересантан члан је о забрани промета 134, став 8) ветеринарског медицинског производа који се производи од супстанци које се не могу користити за производњу овог лека.

Пошто сви лекови морају бити регистровани у Агенцији за лекове у складу са важећим законом, такође морају бити и лекови који се користе у пчеларству. Лекови који се користе у пчеларству код нас, можемо поделити на:

- регистроване за употребу у пчеларству,
- регистроване за ветеринарску употребу, али не и у пчеларству (на пример: амитраз је ектоантипаразитик за животиње, али не и за ектопаразите на инсектима односно пчелама),
- нерегистроване и
- забрањене

Избор лека би увек требао да буде заснован на тачно постављеној дијагнози. На жалост пчелари, махом, лековима набављеним без рецепта и уз употребу нерегистрованих лекова или суплемената третирају пчелиње заједнице стихијски, неплански, нестручно и безмало по правилу без постављене дијагнозе.

Правилна дијагноза се састоји у следећем: неопходно је узети одговарајући узорак пчеле (30 до 50 пчела када се сумња на болест или 300 до 500 пчела када нема идеје о врсти болести) или 10x10 цм легала и послати у референтну лабораторију, а све по препорукама из програма мера Министарства пољопривреде, Управе за ветерину.

Регистрована сретства у Р. Србији за употребу у пчеларству су : Bee Vital Hive Clean, Apilivevar, Apigard, Varotom, Furmitom, CheckMite, оксална киселина и мравља киселина, за употребу против варозе. Против ноземозе је регистрован само Nozevit, а Mucostop прозив кречног легла.

Прегледом списка реистрованих средстава за употребу у пчеларству за борбу против варозе јасно видимо да нема најчешће и упадљиво највише коришћеног међу

пчеларима – амитраза. Његова употреба јесте дозвољена у неким земљама ЕУ, али у Србији није регистрован, те није ни дозвољен. Са великим жаљењем можемо и морамо да констатујемо да недостатак регистрације овог средства не значи да се он не употребљава, већ да је његов промет у нелегалним токовима што је проблем не само са финансијске стране (гледајући интерес државе), већ много више што апсолутно нико не врши његову контролу или надзор током паковања, транспорта, чувања и продаје на мало. Не треба наглашавати да оваква средства у промету немају никакву декларацију или је она лоше написана, без јасно написаних мера опреза при коришћењу, знакова тровања, указивања прве помоћи при тровању, а о каренци да не говоримо.

Савремено пчеларство ЕУ, а у складу са тим и у Србији, базира се на употреби органских средстава који су себи садрже тимол, у разним формулацијама, оксалну и мрављу киселину, а тек по неко средство које је регистровано као лек, који су искључиво летвице које се постављају у пчелиње заједнице са одређеним временом које проводе у њима.

Борба против варозе органиским средствима даје врло ограничен резултат ако се користи самостално, те је поред коришћења ових средстава неопходно водити посебан менаџмент на пчелињаку који се пре свега своди на обавезну употребу антиварозних подњача и што бржу замену саћа – не дужу од три године.

Лечење ноземозе представља по себи посебан изазов из два разлога – биолошке карактеристике узрочника те недостатка ефикасног средства којим се не би финансиски угрозио сам пчелињак. У Србији се на тржишту налази само једно средство за употребу током лечења ноземозе, али и његова употреба даје ограничен ефекат ако се не спроводи истовремено са побољшаним хигијенским условима на пчелињаку као и са престанком апитехничких грешака које се дешавају и које су или окидач за настанак болести или омогућавају задржавање узрочника на пчелињаку у дугом временском периоду.

ЗАКЉУЧАК:

Данас у Србији је поремећен однос броја регистрованих средстава за борбу против најзначајнијих паразитских и заразних болести и оних који нису регистровани, на жалост у корист нерегистрованих. Оно што је најжалосније јесте да пчелари преко 80% користе управо ова нерегистрована средства (лекове и суплементе). Током ове кратке, али врло озбиљне и циљане едукације колегама се јасно скреће пажња која средства су регистрована, који су правилни начини употребе, са свим позитивним и негативним аспектима за свако средство појединачно, као и којим средствима се могу постићи исти или бољи резултати у односу на оне који нису регистровани а које пчелари по навизи користе. На основу овога, колеге ће моћи да пруже квалитетну алтернативу у понуди средстава за борбу против најзначајних болести и подизањем нивоа знања, свести и савести пчеларима да помогну да дођу до већег профита, а са ветеринарског аспекта да се омогући квалитетна борба у превенцији и куративи болести пчела и болести легла.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон о лековима и медицинским средствима ("Службени гласник РС", бр. 30/2010)
2. Закон о ветеринарству ("Сл. гласник РС", бр. 91/2005 и 30/2010)

3. Правилник о условима за промет на велико лекова и медицинских средстава, подацима који се уписују у Регистар издатих дозвола за промет на велико лекова и медицинских средстава, као и начину уписа ("Службени гласник РС", бр. бр. 10/2012)
4. Правилник о садржају захтева и документације, као и начину добијања дозволе за стављање лека у промет ("Службени гласник РС", бр. 30/2012)
5. Правилник о начину оглашавања лека, односно медицинског средстава (Сл.гласник РС.бр.79/2010)
6. Правилник о садржају и начину обележавања спољњег и унутрашњег паковања лека, додатном обележавању, као и садржају упутства за лек ("Службени гласник РС", бр. 41/2011)
7. Правилник о начину пријављивања, прикупљања и праћења нежељених реакција на лекове ("Службени гласник РС", бр. 64/2011)
8. Правилник о условима, садржају документације и начину одобрења измене или допуне дозволе за стављање лека у промет ("Службени гласник РС", бр. 30/2012)
9. Правилник о условима за производњу лекова, садржају обрасца, дозволе за производњу лека и Регистру издатих дозвола за производњу лекова ("Службеном гласнику РС", бр. 18/2012 од 9.3.2012. године.)
10. Директива комисије 2001/82/ЕЦ, од 6.11.2001. о прописима Заједнице који се односе на ветеринарске лекове
11. Директива комисије 2009/9/ЕЦ, од 10.фебруара 2009., која допуњује Директиву 2001/82/ЕЦ Европског парламента и Савета о декларацији Европске заједнице која се односи на лекове за употребу у ветеринарској медицини
12. Смернице Добре произвођачке праксе ("Сл. гласник РС" бр. 28/2008)